

УДК 911.3:338.43(477)

DOI <https://doi.org/10.32851/2226-0099.2022.125.23>

ТЕХНОЛОГІЧНІ ПРИЙОМИ ВІДТВОРЕННЯ СТАДА СВИНЕЙ В УМОВАХ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ ПІВДЕННОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ

Панкєєв С.П. – к.с.-г.н.,

доцент кафедри технології виробництва продукції тваринництва,

Херсонський державний аграрно-економічний університет

У статті проаналізована доцільність використання технологічних показників відтворення стада свиней з урахуванням фізіологічних особливостей, утримання і годівлі свиней в умовах фермерських господарств, типічних для умов Півдня України.

Важливим кроком в організації системи відтворення стада в сучасному свинарстві є вибір батьківських форм. Як свідчить досвід розвинених країн, перевагу віддають термінальним, тобто, генетично контрастним не схожим, а точніше, віддаленим за походженням від материнських форм, породам. Найбільш поширеними є породи дюрорк, гемшир та п'єтрєн. Характерними особливостями для цих порід є високий рівень відгодівельних та м'ясних якостей з певними відмінностями за деякими ознаками, але разом з тим, ці породи мають децю нижчу багатоплідність, молочність та деякі інші материнські якості. Навіть за кількістю сосків у тварин цих порід зустрічаються особини у яких лише дванадцять і менше сосків.

Враховуючи той факт, що породи імпортного походження повинні пройти певний адаптаційний період до умов України, для удосконалення стада, було вибрано два напрямлення: покращення поголів'я вітчизняного походження шляхом використання кнурів спеціалізованих м'ясних порід; адаптація імпортного поголів'я до умов Півдня України, отримати декілька поколінь нащадків і відібрати найбільш пристосованих тварин.

При написанні наукової роботи були використані сучасні зоотехнічні методики визначення технологічних параметрів відтворення стада свиней в умовах фермерських господарств за сезонно-турової системи.

З урахуванням сезонного виробництва свинини розрахунок розміру основних технологічних груп проводиться на підставі вихідних даних згідно умов на весняно-літній та осінньо-зимових тури запліднення і опоросів основних маток.

Перший тур – запліднення основних маток планується проводити у серпні-вересні з тим, щоб опорос проходив в грудні-січні в стаціонарних приміщеннях. Другий тур – запліднення основних маток проводять на 5-7 день після відлучення поросят, тобто в лютому-березні з тим, щоб отримати поросят в червні-липні в умовах літніх таборів, або, при їх відсутності, в стаціонарних приміщеннях.

Перевірювані матки відбираються з приплоду зимових опоросів основних і після їх вирощування паруються в листопаді-грудні, щоб їх опороси припадали на березень-квітень. Кількість перевірюваних маток визначалася з урахуванням їх співвідношення, що планується, до основних.

При відтворенні стада слід надавати засобам боротьби з перегулами, абортими та безплідністю, малоплідністю: контроль за розведенням (план закріплення), при якому можна уникнути випадків родинного парування і виникнення інбредної депресії у наступних поколіннях; усунення помилок і безвідповідального ставлення операторів при виявленні охоти і паруванні; перевірки якості спермопродукції; створення відповідних умов при паруванні чи осіменінні, виключенні зовнішніх подразників; дотриманні двократного осіменіння і виявлення в охоті; годівля кнурів і свиноматок згідно фізіологічного стану та нормованої годівлі.

Ключові слова: технологічні показники, виробництво свинини, Південь України, фермерське господарство, сезонно-турова система, перегули, безпліддя, медикаментозне використання, малоплідність, багатоплідність.

Pankeev S.P. Technological methods of reproduction of a herd of pigs in the conditions of farms of the Southern region of Ukraine

The article analyzes the feasibility of using technological indicators of reproduction of a herd of pigs taking into account physiological features, keeping and feeding pigs in the conditions of farms typical for the conditions of the South of Ukraine.

An important step in organizing a breeding system in modern pig farming is the choice of parental forms. As the experience of developed countries shows, preference is given to terminal, that is, genetically contrasting breeds that are not similar, but rather distant from maternal forms. The most common breeds are Duroc, Hampshire and Pietren. Characteristic features of these breeds are a high level of fattening and meat qualities with some differences in some respects, but at the same time, these breeds have slightly lower fertility, milk yield and some other maternal qualities. Even by the number of nipples in animals of these breeds there are individuals with only twelve or fewer nipples.

Given the fact that breeds of imported origin must undergo a certain period of adaptation to the conditions of Ukraine, to improve the herd, two areas were chosen: improving livestock by using boars of specialized meat breeds; adaptation of imported livestock to the conditions of the South of Ukraine, to get several generations of offspring and select the most adapted animals.

In writing the scientific work, modern zootechnical methods were used to determine the technological parameters of reproduction of a herd of pigs in the conditions of farms under the seasonal-tour system.

Taking into account the seasonal pork production, the calculation of the size of the main technological groups is carried out on the basis of initial data according to the conditions for spring-summer and autumn-winter rounds of fertilization and farrowing of the main sows.

The first round – fertilization of the main sows is planned to be carried out in August-September so that farrowing takes place in December-January in stationary premises. The second round – fertilization of the main sows is carried out for 5-7 days after weaning piglets, ie in February-March in order to get piglets in June-July in summer camps, or, in their absence, in indoor facilities.

The inspected sows are selected from the offspring of the main winter farrowing and after their rearing are mated in November-December, so that their farrowing occurs in March-April. The number of inspected sows was determined taking into account their planned ratio to the main ones.

When reproducing the herd, the means of combating abortion and infertility, small litter size should be provided: breeding control (consolidation plan), which can avoid cases of family mating and the occurrence of inbred depression in future generations; elimination of errors and irresponsible attitude of operators in detecting heat and mating; quality control of sperm products; creation of appropriate conditions for mating or insemination, exclusion of external stimuli; compliance with double insemination and detection in heat; feeding boars and sows according to physiological condition and normalized feeding.

Key words: technological indicators, pork production, South of Ukraine, farm, seasonal tour system, infertility. drug use, small litter size, big litter size.

Постановка проблеми. Вибір системи опоросів необхідно проводити конкретно відносно кожного господарства, але з урахуванням кормових умов та забезпеченістю кормоприготування. Найбільш доцільним є цілорічні (ритмічні), турові (сезонні) опороси, з урахуванням певної пори року і фізіологічних особливостей активної частини популяції. Турові опороси – це опороси, які проведені в короткі строки протягом 5-10 днів, закріплених за оператором 2-3 дні. Для всіх фермерських господарств на вибракування рекомендується на рівні 40 % і використання кнурів-плідників 2,5-3 роки.

За період ритму вибраковують 7-10 свиноматок з наступним показниками – низько молочністю, кратерністю сосків, метрит-мастит-агалактією, подовженим сервіс-періодом, неплідним осіменінням, малоплідністю або невірвняністю гнізд, аварійністю опоросів, низькими материнськими якостями, хворих свиноматок, які приносять нежиттєздатних поросят. Кнурів-плідників вибраковують у випадку, якщо вони не дають спермопродукцію, низька реакція на штучну вагіну, безплідних, зменшенням спермопродукції та погіршенням її якості, деформацією

кінцівок, хворих кнурів тощо. У період кожного ритму (7 діб) на фермі наступні технологічні показники – жива маса при знятті з відгодівлі 100-120 кг залежно від виду відгодівлі; переведення свиноматок з дільниці холостих на дільницю поросних з обов'язковою дегельмінтизацією; вибракування і вилучення з буферної групи маток, які не, які не запліднилися [1, с.29-30].

Відтворювальні якості свиноматок залежать від стану репродуктивної системи і визначаються наступними показниками – статевою поведінкою, інтенсивністю тички, і залежать від негативних факторів утримання – стресів, однотипною годівля, незбалансованістю за поживними речовинами згідно фізіологічного стану свиноматок, відсутністю активного моціону і пасовищ із зеленими кормами. Для підвищення функції репродуктивної системи слід використовувати стимуляцію і синхронізацію статевої охоти, яка може бути натуральною і медикаментозною. До натуральної відносять присутність кнура-плідника, підвищення рівні годівлі до 30 % порівняно з існуючим кормами за два тижні до прояву статевої охоти. Бажано згодовувати естрогенні корми – овес, просо, висівки пшениці, дріжджі) та фіто естрогени – турнепс, зелена маса, варена картопля), що стимулює хоту і збільшує живу масу поросля на час відлучення, а також у деякій мірі, впливає і на багатоплідність. Повноцінно пливають на прояв статевої охоти систематичні прогулянки, особливо на пасовищах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Практика свинарських підприємств свідчить, що при медикаментозній стимуляції свиноматкам необхідно вводити 3-5 мл тривітаміну (А,Д,Е), що позитивно впливає на ріст епітелію слизової оболонки рогів матки, яйцеводу, а також фолікулярного пласту яєчників. Через 2-3 доби необхідно вводити СЖК у кількості 1800-2000 МО на голову, ще через 3 доби 55 од. хоріогоніну. Ефект може бути вже через 5 діб. При неприходженні в охоту введення препаратів можна повторити через 8-9 діб.

Для ритмічного відтворення доцільно використовувати синхронізацію статевої охоти у свиноматок після відлучення порослят, на 3 добу після опоросу згодовують препарат суї-сінхрон в дозі 7,5 г а голову за добу 12 діб, через 24 години, після згодовування препарату вводять СЖК із розрахунку 10 МО на 1 кг живої маси [2, с. 17-18].

Стимуляція свиноматок вищевказаними препаратами визиває синхронну охоту, апекс роки овуляції можуть бути різними, приблизно з інтервалом 24-42 години. Синхронізацію овуляції у дорослих свиноматок після 4-7-тижневої лактації проводять шляхом введення СЖК на наступний день після відлучення порослят по 1000-1250 МО на голову, а через 58 годин по 500 МО хоріогоніну. Осіменіння свиноматок проводять двічі через 22-26 діб і 42 години після введення препарату.

Добрі результати за синхронізацією дають використання препарату овогену. Дорослим свиноматкам його вводять після відлучення, свиноматки вже на в перші 5 діб приходять в охоту і гарно запліднюються. Кожній свиноматці його вводять в дозі 2,5 мл, де знаходиться 500 од. гонадотропіну СЖК, 1,5 мг діетилстільбестролу і 150 мг вітаміну Е. медикаментозна синхронізація ефективна при повноцінній годівлі та добрих умовах утримання свиноматок.

Дуже важливо при використанні свиней корегуватися вибором материнської та батьківської форми. В якості материнської форм використовують велику білу, українську степову білу; батьківською ж формою може виступати кнури спеціалізованих м'ясних порід – ландрас, дюрк, уельська, гемпшир, українська та полтавська м'ясна породи; останні повинні бути оцінені за якістю нащадків чи власною продуктивністю, і за якістю спермопродукції. Представлені генотипи

свиней повинні стати основою для породно-лінійної гібридизації у фермерських господарствах.

Ремонтний молодняк для поновлення маточного стада повинен бути не І класу за системою бонітування. Вік першого парування для свинок універсального і сального напрямку продуктивності повинна бути не старше 9 місяців при живій масі 120-130 кг.

Свиноматка повинна постійно перебувати в стані заводської вгодованості. Після підсисного періоду її вгодованість часто знижується. Тому для холостих свиноматок з поганою вгодованістю норми годівлі треба збільшувати на 15–20%, але стежити, щоб не було ожиріння.

При складанні раціонів потрібно балансувати їх за такими амінокислотами, як лізин, метіонін, триптофан, цистин, та повністю забезпечувати потребу в мінеральних речовинах та вітамінах. Повинно бути близько 12 % клітковини в перерахунку на суху речовину. Можливе введення кормового наповнювача, який виготовляють із соломи або деревної стружки у вигляді борошна, до 1 – 1.5 кг на одну голову. Згодовують велику кількість соковитих і зелених кормів. У зимовий період використовують комбінований силос [3, с. 5-15].

Утримання холостих та умовно порослих свиноматок може бути індивідуальним та груповим. На даному підприємстві використовується груповий метод утримання по 10 – 12 голів з організацією вигульних майданчиків з твердим покриттям. Вигульні майданчики будують на одну технологічну секцію, що дає можливість утримувати свиноматок ізольовано (по клітках). Клітки висотою 1,1 м, їх монтують з решіток з щілинами 10 – 12 см. Перегородки між клітками в зоні відпочинку глухі.

Постановка завдання. В умовах фермерських господарств повинно стати виробництво на наявну на початок року голову 110-120 кг; зниження цього показника є свідченням того, що витрати на виробництво не забезпечують необхідного виходу продукції або немає точніше сказати, що немає необхідної відповідності між обсягом виробництва і витратами на це виробництво. Це є економічним законом розвитку суспільного виробництва. Такі аргументи обґрунтовані, оскільки продаж порослят населенню повинен здійснюватись за рахунок зменшення поголів'я свиней на вирощування та відгодівлю у господарстві і за рахунок збільшення приплоду, що не відповідає технологічним параметрам інших господарств, які продавали порослят не за рахунок скорочення поголів'я, яке призначене для продажу державі. При цьому виробництво продукції зменшується, а витрати не покриваються реалізацією молодняку раннього віку. У фермерському господарстві повинно залишатись для вирощування і відгодівлі не менше поголів'я, ніж його було на початок року. Для цього необхідно збільшувати одержання порослят на ту кількість, яка планується для продажу населення, а також для господарських потреб.

Для збільшення приплоду порослят немає необхідності розширювати поголів'я основних свиноматок і будувати капітальні, дорогі маточники. А при цьому не маючи достатньої кількості капітальних приміщень, для одержання опоросів влітку планують перевірюваних свиноматок в грудні-січні з розрахунку 1,2-1,3 свинки на основну свиноматку. Більшість порослят, одержаних весною в літніх таборах, продають населенню, а частку відгодовують. У більшості таких фермерських господарств на основну свиноматку на рік пороситься тільки 1,2-0,6 перевірюваних свинки.

Важливе значення для збільшення виробництва свинини має інтенсивне вирощування порослят до 4-місячного віку з таким розрахунком, щоб у 2 місяці жива маса їх становила 17-19 кг, а у 4-міс. віці – 40-45 кг. Виходячи із досягнутого рівня продуктивності свиней, не планується необхідних середньодобових приростів,

що в свою чергу, впливає на виробництво продукції (за рахунок зниження 60-70 кг продукції на вихідну голову), а отже, і занижують потребу свиней в кормах. Пропонується визначення потреби в кормах для свиней у розрахунку на основну свиноматку таким чином, що цей показник повинен бути на рівні 11-12 т кормових одиниць у перерахунку на обмінну енергію. Принципово значення має і визначення в кожному господарстві певної структури витрат кормів на виробництво свинини. І, що важливо, треба виходити з наявних можливостей господарства і забезпеченості зерновими кормами. При встановленні певної структури слід дотримуватися, що загальний рівень виробництва їх не був нижчим за рекомендовані норми годівля згідно фізіологічних особливостей.

Для забезпечення свинарства незерновими кормами за обсягом 20-25% за поживністю від річної потреби міжгосподарським асоціаціям, що займаються кормовиробництвом, які не мають власної земельної площі або організувати поряд кормові господарства для забезпечення кормами.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні фермерські свинарські господарства повинні так організувати кормовиробництво, щоб поголів'я свиней було повністю забезпечено не зерновими кормами. З метою розширення посівів зернових та зернобобових культур на корм, багаторічних трав, коренеплодів для забезпечення підвищення врожайності сільськогосподарських культур для певної структури посівних площ. Необхідні капітальні споруди для заготівлі комбінованого силосу, який повинен стати основним соковитим кормом на зимово-весняний період і резервним на випадок неврожаю.

У кожному господарстві слід підбирати такі кормові культури, які дозволили б одержувати максимальний збір поживних речовин з одиниці посівної площі при невисокій вартості кормової одиниці, а також забезпечити збалансовану годівлю, особливо за протеїном і вітамінами на все поголів'я свиней, для одержання високої продуктивності при найменших витратах кормів на одиницю продукції.

Дуже важливим елементом системи відтворення стада являється управлінням плодючістю кнурів і свиноматок. Кнури відрізняються за плодючістю, і дуже важливо, нормована годівля, активний моціон, сонячна радіація та сонячний тренінг, одночасне відлучення порослят від свиноматок, годівля зеленим а естрогенним кормами; це все в комплексі впливає на обмін речовин, статеву активність, якість спермопродукції та прояву охоти у свиноматок. Для підвищення плодючості кнурів необхідно враховувати наступні технологічні показники, які пов'язані з біологічними та фізіологічними особливостями – постійний контакт з холостими свиноматками; не допускати в приміщення і при утриманні в таборі низьких та високих температур; цілодобово контролювати раціони кнурів-плідників; дотримуватися раціональної інтенсивності використання кнурів та надавати двотижневу перерву; використання активного моціону на 2-3 тижня, що дозволить продовжити термін використання кнурів в умовах гіподинамії; догляд підлоги та кінцівок кнурів; спостереження за паруванням або посадкою на штучну вагіну; кнури-плідники повинні бути перевірені за відтворювальними якостями на 50-100 основних свиноматках; утримання кнурів в індивідуальних станках або 2-3 голови, молодих до 10 голів; не допускати перегрупування, транспортування або переведення в нові приміщення; підвищення годівля з включенням в раціони свиноматок естрогенних кормів.

Важливу роль при відтворенні стада слід надавати засобам боротьби з перегулами, абортми та безплідністю, мало плідністю: контроль за розведенням (план закріплення), при якому можна уникнути випадків родинного парування і виникнення [5, с. 35-55; 6, с. 45-50] інбредної депресії у наступних поколіннях;

усунення помилок і безвідповідального ставлення операторів при виявленні охоти і паруванні; перевірки якості спермопродукції; створення відповідних умов при паруванні чи осіменінні, виключенні зовнішніх подразників; дотриманні двократного осіменіння і виявлення в охоті; годівля кнурів і свиноматок згідно фізіологічного стану та нормованої годівлі; перші 35-40 діб поросності не повинно бути недоброякісних, гнилісних, пліснявілих кормів; соліст кормів повинна бути на рівні 65-80%; годівля повинна бути в один і той же час; утримання повинно забезпечуватися оптимальними параметрами температури, вологості, запиленості та загазованості; включання обов'язкових прогулянок для основних свиноматок на відстань до 1 км, в останній період поросності – не більше 0,7 км і для кнурів-плідників протягом 3 км після парування; дотримання режиму відпочинку при інтенсивному паруванні кнурів чи штучному осіменінні; оцінка і стан здоров'я, продуктивності, змішування свиней різних генотипів, не допускати тісняви і слідкувати за станом підлоги.

Незалежно від об'єму виробництва свинини на великих фермах і в умовах фермерських господарств повинно базуватися на наступних принципах: вузькій спеціалізації і концентрації поголів'я свиней; розміщення свиней за виробничими групами, усередині приміщень – за статеві-віковими групами у відокремлених секціях від основного стада; організація сезонно-турової системи опоросів; годівлі молодняку спецкомбікормами, повноцінним зерносумішами, харчовими відходами, зеленим і соковитими кормам; вигульним утриманням основних свиноматок і кнурів-плідників, ремонту основного стада високопродуктивними гібридним молодняком, який вирощується на вигульному утриманні і на пасовищі; створенню в приміщенні оптимальних умов мікроклімату, який повинен відповідати біологічним та фізіологічним особливостям статеві-вікових груп свиней; інтенсивна відгодівля на власних кормах з максимальним використанням зернових кормів помісного та гібридного молодняку при породно-лінійній гібридизації; комплексною механізацією та автоматизацією усіх виробничих процесів. Вибір системи опоросів необхідно конкретно, відносно кожного господарства, але з урахуванням кормових умов та забезпеченістю кормоприготування. Найбільш доцільним є цілорічні (ритмічні), турові (сезонні) опороси, з урахуванням певної пори року і фізіологічних особливостей активної частини популяції. Турові опороси – це опороси, які проведені в короткі строки протягом 5-10 діб, закріплених за оператором 2-3 дні. Для всіх фермерських господарств на вибракування рекомендується на рівні 40% і використання кнурів-плідників 2,5-3 роки.

За період ритму вибраковують 7-10 свиноматок з наступними показниками – низько молочною, кратерністю сосків, метрит-мастит-агалактією, подовженим сервіс-періодом, неплідним осіменінням, малоплідністю або невіривняністю гнізд, аварійністю опоросів, низькими материнськими якістьми, хворих свиноматок, які приносять нежиттєздатних порослят. Кнурів-плідників вибраковують у випадку, якщо вони не дають спермо продукцію, низька реакція на штучну вагіну, безплідних, зменшенням спермо продукції та погіршенням її якості, деформацією кінцівок, хворих кнурів тощо. У період кожного ритму (7 діб) на фермі наступні технологічні показники – жива маса при знятті з відгодовлі 100-120 кг залежно від виду відгодовлі; переведення свиноматок з дільниці холостих на дільницю поросних з обов'язковою дегельмінтизацією; вибракування і вилучення з буферної групи маток, які не запліднилися.

Відтворювальні якості свиноматок залежать від стану репродуктивної системи і визначаються наступними показниками – статеві поведінкою, інтенсивністю

тічки) і залежать від негативних факторів утримання – стреси, однотипна годівля, незбалансованість за поживними речовинами згідно фізіологічного стану свиноматок, відсутність активного моціону і пасовищ із зеленими кормами. Для підвищення функції репродуктивної системи слід використовувати стимуляцію і синхронізацію статевої охоти, яка може бути натуральною і медикаментозною. До натуральної відносять присутність кнура-плідника, підвищення рівні годівлі до 30% порівняно з існуючими кормами за два тижні до прояву статевої охоти. Бажано згодовувати естрогенні корми – овес, просо, висівки пшениці, дріжджі) та фітоестрогени – турнепс, зелена маса, варена картопля), що стимулює хоту і збільшує живу масу поросля на час відлучення, а також у деякій мірі, впливає і на багатоплідність. Повноцінно впливають на прояв статевої охоти систематичні прогулянки, особливо на пасовищах.

При медикаментозній стимуляції свиноматкам вводять 3-5 мл тривітаміну (А, Д, Е), що позитивно впливає на ріст епітелію слизової оболонки рогів матки, яйцепроводу, а також фолікулярного пласту яєчників. Через 2-3 доби необхідно вводити СЖК у кількості 1800-2000 МО на голову, ще через 3 доби 55 од. хоріогоніну. Ефект може бути вже через 5 діб. При неприходженні в охоту введення препаратів можна повторити через 8-9 діб.

Для ритмічного відтворення доцільно використовувати синхронізацію статевої охоти у свиноматок після відлучення порослят, на 3 добу після опоросу згодовують препарат суї-сінхрон в дозі 7,5 г а голову за добу 12 діб, через 24 години, після згодовування препарату вводять СЖК із розрахунку 10 МО на 1 кг живої маси.

Стимуляція свиноматок вищевказаними препаратами визиває синхронну охоту, але строки овуляції можуть бути різними, приблизно з інтервалом 24-42 години. Синхронізацію овуляції у дорослих свиноматок після 4-7-тижневої лактації проводять шляхом введення СЖК на наступний день після відлучення порослят по 1000-1250 МО на голову, а через 58 годин по 500 МО хоріогоніну. Осіменіння свиноматок проводять двічі через 22-26 діб і 42 години після введення препарату.

Добрі результати за синхронізацією дають використання препарату овогену. Дорослим свиноматкам його вводять після відлучення, свиноматки вже на в перші 5 діб приходять в охоту і гарно запліднюються. Кожній свиноматці його вводять в дозі 2,5 мл, де знаходиться 500 од. гонадотропіну СЖК, 1,5 мг диетилстильбестролу і 150 мг вітаміну Е. медикаментозна синхронізація ефективна при повноцінній годівлі та добрих умовах утримання свиноматок.

При складанні раціонів потрібно балансувати їх за такими амінокислотами, як лізин, метіонін, триптофан, цистин, та повністю забезпечувати потребу в мінеральних речовинах та вітамінах. Повинно бути близько 12 % клітковини в перерахунку на суху речовину. Можливе введення кормового наповнювача, який виготовляють із соломи або деревної стружки у вигляді борошна, до 1 – 1.5 кг на одну голову. Згодовують велику кількість соковитих і зелених кормів. У зимовий період використовують комбінований силос.

В умовах фермерського господарства свиноматок виявляють в охоті за допомогою кнура – пробника, який має бути з певними вадами і живою масою 60 – 70 кг. Стимуляцію і синхронізацію статевої охоти проводять за допомогою акустичних подразників. Виявляють свиноматок в охоті 2 рази на добу – вранці до годівлі і перед вечірньою годівлею. Запліднюють перший раз через 12 год. після встановлення охоти і повторно через 12 год після першого осіменіння. Використовують штучне осіменіння свиней заздалегідь розрідженою спермою. Для цього використовується поліетиленовий прилад ПОС – 5. На флакон замість кришки

нагвинчують катетер, який обережно вводять у піхву свиноматки. Перед введенням катетера, зовнішні статеві органи тварин оброблюють тампоном, змоченим розчином фурациліну, а потім підсушують ватним тампоном. Флакон перевертають і піднімають вище спини тварини. Сперма самопливом надходить в матку. Далі катетер виймають і роблять масаж зовнішніх статевих органів.

Дуже важливим елементом системи відтворення стада являється управління плодючістю кнурів і свиноматок. Кнури відрізняються за плодючістю, і дуже важливо, нормована годівля, активний моціон, сонячна радіація та сонячний тренінг, одночасне відлучення поросят від свиноматок, годівля зеленими та естрогенними кормами; це все в комплексі впливає на обмін речовин, статеву активність, якість спермопродукції та прояву охоти у свиноматок. Для підвищення плодючості кнурів необхідно враховувати наступні технологічні показники, які пов'язані з біологічними та фізіологічними особливостями, це постійний контакт з холостими свиноматками; не допускання в приміщення і при утриманні в таборі низьких та високих температур; цілодобово контролювати раціони кнурів-плідників; дотримуватися раціональної інтенсивності використання кнурів та надавати двотижневу перерву; використання активного моціону на 2-3 тижня, що дозволить продовжити термін використання кнурів в умовах гіподинамії; догляд підлоги та кінцівок кнурів; спостереження за паруванням або посадкою на штучну вагіну; кнури-плідники повинні бути перевірені за відтворювальними якостями на 50-100 основних свиноматках; утримання кнурів в індивідуальних станках або 2-3 голови, молодих до 10 голів; не допускати перегрупування, транспортування або переведення в нові приміщення; підвищена годівля з включенням в раціони свиноматок естрогенних кормів.

Важливу роль при відтворенні стада слід надавати засобам боротьби з перегулами, абортами та безплідністю, малоплідністю: контроль за розведенням (план закріплення), при якому можна уникнути випадків родинного парування і виникнення інбредної депресії у наступних поколіннях; усунення помилок і безвідповідального ставлення операторів при виявленні охоти і паруванні; перевірки якості спермопродукції; створення відповідних умов при паруванні чи осіменінні, виключенні зовнішніх подразників; дотриманні двократного осіменіння і виявлення в охоті; годівля кнурів і свиноматок згідно фізіологічного стану та нормованої годівлі; перші 35-40 діб поросності не повинно бути недоброякісних, гнилісних, пліснявілих кормів; вологість кормів повинна бути на рівні 65-80 %; годівля повинна бути в один і той же час; утримання повинно забезпечуватися оптимальним параметрами температури, вологості, запиленості та загазованості; включання обов'язкових прогулянок для основних свиноматок на відстань до 1 км, в останній період поросності – не більше 0,7 км і для кнурів-плідників протягом 3 км після парування; дотримання режиму відпочинку пр. інтенсивному паруванні кнурів чи штучному осіменінні; оцінка і стан здоров'я, продуктивності, змішування свиней різних генотипів, не допускати тісняви і слідкувати за станом підлоги.

Встановлено, що однією з причин зменшення та подорожчання виробленої свинини є занадто високий відхід молодняка (35-40% від народжених поросят). Це відбувається через те, що в системі відтворення в у мовах господарства останнім часом втрачено роль свиноматки – основного засобу виробництва. Їх перестали готувати до основної функції – народжувати багато повноцінних поросят, а для ремонту стада беруть, як правило, випадкових тварин навіть з відгодівлі. Свинки для відтворення необхідно відбирати від високопродуктивних батьків, спеціально вирощувати на рівні 500-550 г середньодобового приросту з активним моціоном

і спаровувати у 7-9 місяців при живій масі не менше 125 кг. Фактично ж цієї маси в середньому у господарстві свинки досягають за 18-20 міс. До цього часу вони пропусають 18-20 статевих циклів (замість 5-7), що вкрай негативно позначається на їх відтворній здатності. У зв'язку з порушенням гормональної функції репродуктивних органів такі свиноматки звичайно народжують мало, дрібних і нежитгездатних поросят [4, с. 135-140].

Для збереження якомога більше кількості приплоду необхідно знати, що через високий вміст води в організмі новонароджених поросят (до 82%), майже повну відсутність волосяного покриву і підшкірного жиру, температура тіла у них швидко знижується. Поросята при цьому переохолоджуються, у них порушується функція внутрішніх органів і систем, що призводить їх до захворювань і навіть загибелі. Найсприятливішою температурою повітря в зоні розташування новонароджених є 28-30°C з поступовим її зниженням до 20-22°C для поросят 2-місячного віку.

Найвищою продуктивності свиноматки досягають при нормованій і диференційованій годівлі згідно з їх виробничим використанням. Свиноматка повинна постійно перебувати в стані заводської вгодованості. Після підсисного періоду її вгодованість часто знижується. Але в цей період необхідно стежити, щоб не було ожиріння тварин, яких використовують для відтворення, бо жирні тварини погано запліднюються. У них часто спостерігають ембріональну смертність поросят або поросята народжуються малих розмірів. Молочність у таких свиноматок різко знижується. Посилена годівля, яка не спричиняє ожиріння, позитивно впливає на овуляційний процес та багатоплідність.

Після відлучення поросят така годівля скорочує сервіс-період та забезпечує підвищення багатоплідності у наступному опоросі. Високоенергетичний раціон прискорює появу у свиноматок статевої охоти на 3-13 днів раніше. Рівень годівлі свиноматок повинен змінюватися залежно від раціону, який використовують, та вгодованості самих тварин. У складі оптимального раціону повинно бути близько 12% в перерахунку на суху речовину.

Висновки і пропозиції. За промислової технології виробництва свинини в умовах фермерського господарства розрахунок основних технологічних груп проводиться згідно весняно-літніх та осінньо-зимових турів запліднення і опоросів основних і перевірюваних свиноматок. Це наступні технологічні групи – поголів'я основних і перевірюваних свиноматок (2 тури основних і один тур перевірюваних), запліднення свиноматок, поголів'я кнурів-плідників, постановка свиноматок на опорос, вибракування свиноматок та їх наступна постановка на відгодівлю; отримання поросят, отримання поросят з урахуванням багатоплідності, відлучення поросят, продаж поросят населенню, які не досягли певної живої маси на час відлучення; постановка поросят на дорошування; постановка поросят на відгодівлю, зняття свиней з відгодівлі та їх реалізація за кондиційної живою масою не менше 110 кг.

Поряд з отриманими технологічними показниками в умовах свинарського фермерського господарства слід вказати і пропозиції в умовах фермерського господарства, рекомендувати впровадження використання сезонно-турової системи і планування зимово-весняних опоросів; для зменшення кількості вибракуваних свиноматок основного стада планувати одержання опоросів від перевірюваних свиноматок в грудні-січні з розрахунку 1,2-1,3 свинки на основну свиноматку; більшість отриманих поросят одержувати не від основних свиноматок, а від перевірюваних, з урахуванням одного туру; рекомендувати відбір відгодівельного і ремонтного молодняка з великоплідністю не нижче 1,2-1,3 кг; для збільшення

виробництва свинини в умовах підприємства рекомендувати інтенсивне вирощування поросят до 4-місячного віку з таким розрахунком, щоб при постановці на відгодівлю їх жива маса становила 20 кг; для забезпечення поголів'я кормами рекомендувати збільшення посівних площ з урахуванням урожайності кормів, зокрема, ячменю, кукурудзи та жита, що поповнить раціони свиней незамінними амінокислотами – з одного боку; з другого боку – зменшить відсоток закупівельних кормів; в умовах підприємства, для підвищення рівня рентабельності, рекомендувати зменшити виробничі витрати шляхом впровадження більш чіткої системи механізації годівлі свиней. Окремо, необхідно зазначити такий технологічний елемент, як продаж поросят населенню. Продаж поросят населенню повинен здійснюватися за рахунок зменшення поголів'я свиней на вирощування та відгодівлю у господарстві і за рахунок збільшення приплоду, що не є стабільним при відтворенні стада.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бабаєва К.З, Пелих Н.Л. Особливості показників продуктивності свиней різних генотипів в умовах окремого господарства. *Науково-інформаційний вісник біолого-технологічного факультету*. Вип. 13. Херсон: ХДАУ. 2020. С. 29-30.
2. Власенко В.М., Оненко В.І. Присадибне свинарство. Бібл. вет. медицини. Київ, 2000. № 4. С. 17-18.
3. Пелих В.Г. Теоретичне обґрунтування та практична реалізація удосконалених методів селекції у свинарстві : автореф. дис. ... докт. с.-г. наук : 06.02.01. Київ, 2002. 40 с.
4. Пелих Н.Л., Бабаєва К.З. Відтворювальні якості кнурів і свиноматок різних генотипів. *Таврійський науковий вісник*. Херсон: Вид. дім «Гельветика», 2020. Вип. 116: *Сільськогосподарські науки*, Ч. 2. С. 135-140.
5. Яременко В.І., Пуха І.П., Коваленко В.П. Виробництво свинини. Київ: «Урожай».1985. 152 с.
6. Яременко В.І., Коваленко В.П. Технологія виробництва свинини у господарствах різних форм власності. Херсон. 1998. 214 с.